

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет психології
Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Іслам – світова релігія»

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Освітньо-наукова програма: Усі.

Спеціальність: Усі.

Галузь знань: Усі.

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “29” серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Іслам – світова релігія.
Освітня програма	Усі
Спеціальність	Усі
Галузь знань	Усі
Освітній рівень	Перший (бакалавр)
Статус дисципліни	Вибіркова
Формат дисципліни	Денна форма навчання (лекції, семінарські заняття)
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/4561
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Курс лекцій присвячено вивченню особливостей віровчення, обряду, культурній багатоманітності ісламу, диференціація напрямів ісламу, представлення ісламу в українському суспільстві.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни: формування системного бачення ісламу як однієї із світових релігій.	
4. Загальні та фахові компетентності	
<ul style="list-style-type: none"> - Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). - Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку цінностей європейської цивілізації, їх значення у становленні суспільства, техніки і технологій. - Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. - Здатність усвідомлювати рівні можливості. <p>Фахові компетентності:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Знання і розуміння ретроспективи інституалізації цінностей європейської цивілізації в процесі формування вітчизняних, європейських та міжнародних державно-правових інститутів. - Повага до честі та гідності людини як найвищої соціальної цінності в Україні та світі, 	

розуміння її природи.

- Знання та розуміння міжнародних стандартів прав людини, зокрема, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

5. Програмні результати навчання

- Вміння опрацювати й аналізувати різноманітні типи джерел інформації, що висвітлюють тематику ісламу як однієї із світових релігій
- Вміння висловлювати й аргументувати власні погляди щодо актуальних питань становища ісламу в світі в контексті розвитку інших релігій
- Формування релігійної терпимості, толерантності, світоглядного плюралізму до представників світових та інших релігій.

6. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні	18
самостійна робота	60

Тематика курсу

Тема	Кількість год.		
	Лекції	Семінари	Самостійна робота
Тема 1. Виникнення ісламу <i>Студенти вивчають, вміють пояснити основні питання теми:</i> Іслам — наймолодша світова релігія. Мусульмани – правовірні ісламу. Релігійна ситуація в Аравії до виникнення ісламу. Мухаммед – засновник і останній із пророків ісламу. Біографія Мухаммеда (бл. 570 р.- 632 р.). Поширення ісламу за часів Мухаммеда, в період правління «перших праведних халіфів». Халіфат.	2	2	10
Тема 2. Віровчення ісламу. <i>Студенти вивчають, вміють пояснити основні питання теми:</i> Коран – священна книга ісламу. Структура і зміст Корану. Повчання Корану. Переклади Корану. Сунна – священне передання ісламу. Хадиси.	2	4	10

<p>Вчення про “п’ять стовпів віри” мусульман. Сповідання віри (шахада). Вчення про Аллаха. Єдинобожжя. Вчення про пророків в ісламі. Вчення про джихад. Ісламська есхатологія. Символи ісламу.</p>			
<p>Тема 3. Обрядовість в ісламі.</p> <p><i>Студенти вивчають, вміють пояснити основні питання теми:</i> Релігійна обрядовість. Прийняття ісламу. Молитва в ісламі. Намаз. Обов’язкова милостиня (зак’ят). Паломництво. Священні місяці паломництв. Піст у місяць рамадан. Значення рамадану. Свята ісламу. Знаменні дати ісламу. Родинна обрядовість: обрізання; шлюб, обряд похорону. Мечеть – релігійно-культурний і просвітницький центр мусульман. Формування основних елементів мечеті і їхнє призначення (мінарет, михраб, минбар, місце для ритуальних омовінь).</p>	2	4	10
<p>Тема 4. Символи ісламу. Культура мусульман.</p> <p><i>Студенти вивчають, вміють пояснити основні питання теми:</i> Аврамічні релігії (юдаїзм, християнство, іслам): порівняльна характеристика . Мусульманська сакральна архітектура. Практикування мусульманами ісламу в повсякденному житті. Культура зовнішнього вигляду мусульман. Різновиди мусульманського жіночого одягу та головних уборів. Культура харчування мусульман. Заборони в ісламі: харчові, алкоголю, азартних ігор, зображень людини й тварин, позичкового відсотка та ін. Повеління в ісламі. Виховання і навчання дітей мусульманської традиції. Соціальна концепція мусульман України: іслам і сім’я, праця в ісламі; наука та освіта в ісламі; економіка в ісламі; іслам і політика; іслам і медицина; іслам і питання біоетики; іслам і довкілля; війна і</p>	2	4	10

мир в ісламі. Етика мусульманських проповідників. Участь мусульман у міжрелігійному діалозі.			
Тема 5. Напрями ісламу. Мусульманське право. <i>Студенти вивчають, вміють пояснити основні питання теми:</i> Сунізм, шіїзм – основні напрями в ісламі: порівняльні особливості, відмінності. Секти, течії та рухи в ісламі. Ісламський містицизм (суфізм) . Радикальні течії в ісламі. «Шаріат» та «фікх» – ключові терміни мусульманського права.	2	2	10
Тема 6. Іслам в Україні: особливості розвитку. <i>Студенти вивчають, вміють пояснити основні питання теми:</i> Знати, вміти пояснити основні питання теми: Етапи історії ісламу в Україні. Агатангел Кримський (1871 — 1942) як дослідник ісламу. Культові особливості ісламу в Україні. Мечеті в Україні.	2	2	10
7. Теми самостійної роботи студентів	<p>Географія поширення ісламу в сучасному світі.</p> <p>Спільні і відмінні риси ісламу з іудаїзмом</p> <p>Відомі мечеті світу</p> <p>Розвиток ісламу в Україні (період кін. XX ст. – поч. XXI ст.)</p> <p>Військове капеланство мусульман України</p> <p>Символічне значення жіночих і чоловічих імен мусульман</p> <p>Постать Роксолани у сприйнятті турків та українців</p> <p>Становище жінки в культурі мусульман: стереотипи і реалії</p> <p>Традиції мусульманської кухні</p> <p>Мусульманське каліграфічне мистецтво</p>		
8. Система оцінювання курсу			

<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>При виставленні заліку (мінімум 50 балів, максимум 100 балів) враховуються навчальні досягнення студентів (бали), здобуті при поточному усному оцінюванні (70 балів), при виконанні тестування (30) під час аудиторних занять.</p> <p>Студент, який не набрав 50 залікових балів за відомістю №1, користується повторним правом отримати допуск на складання заліку за відомістю №2. Третя спроба за відомістю №3 передбачає обов'язкове комп'ютерне тестування.</p>		
<p>Шкала оцінювання: національна та ECTS</p>	<p>Сума балів за всі види навчальної діяльності</p>	<p>Оцінка за національною шкалою (для заліку)</p>	
	<p>90 – 100 (A)</p>	<p>відмінно</p>	<p>зараховано</p>
	<p>80 – 89 (B)</p>	<p>добре</p>	
	<p>70 – 79 (C)</p>	<p>добре</p>	
	<p>60 – 69 (D)</p>	<p>задовільно</p>	
	<p>50 - E</p>		
	<p>26 – 49 FX</p>	<p>незадовільно з можливістю повторного складання</p>	<p>не зараховано з можливістю повторного складання</p>
	<p>0-25 F</p>	<p>незадовільно з повторним вивченням дисципліни</p>	<p>не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</p>
<p>Підсумковий контроль</p>		<p>Залік</p>	
<p>9. Політика курсу</p>			

Академічна доброчесність.

Повага до всіх учасників освітнього процесу;
сприйняття й толерантність до представників різних світоглядів;
забороняється плагіат у підготовці і представленні робіт.

Пропуски занять (відпрацювання).

Відпрацювання пропущених занять через опрацювання матеріалів лекцій, рекомендованої літератури

Виконання завдання пізніше встановленого терміну. Дозволяється, але у зв'язку з поважної причини, підтвердженої документально.

- **Невідповідна поведінка під час заняття.** забороняється зневага до когось з учасників освітнього процесу;
- забороняється некоректні вислови, агресивні прояви поведінки

Додаткові бали: участь у студентських конференціях з дисципліни: 10 б.

10. Рекомендована література

Базова література:

1. Латигіна Н.А. Іслам: шлях крізь століття : монографія / Н.А. Латигіна. – Київ, 2016. – 360 с.
2. Якубович М. Я. Іслам в Україні: історія і сучасність / Михайло Якубович. — Вінниця, 2016. — 264 с.
3. Лубський В. Іслам: історія і сучасність. К., 2014. – 632 с.

Додаткова література:

- Андронович О.Г. Традиції і новації у гендерних відносинах сучасного турецького суспільства // <https://core.ac.uk/download/pdf/47228499.pdf>
- Барабаш О. В., Качурова С. В., Титов В. Д. Релігієзнавство. Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / За ред. проф. В. Д. Титова. — Х., 2004. — 272 с. / Режим доступу: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI_2009/Religa_2004.pdf
- Беліков О.В., Масальський В.І. Сучасні мусульманки в Україні: стереотипи і реалії // <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/85472/4-Belikov.pdf?sequence=1>
- Вівчар С. Поема П. Куліша «Магомет і Хадиза» як гімн любові / С.Вівчар // <https://islam.in.ua/ua/islamoznavstvo/poema-p-kulisha-magomet-i-hadyza-yak-gimn-lyubovi>
- Духовне управління мусульман України // <https://umma.in.ua/ua>
- Кралюк П. Агатангел Кримський як дослідник ісламу // <https://islam.in.ua/ua/islamoznavstvo/agatangel-krymskyu-yak-doslidnyk-islamu>
- Кудряченко А.І. Іслам у сучасній Європі та Україні: виклики, стан і перспективи // https://elibrary.ivinas.gov.ua/1826/1/6%20Nvdau_2014_21%282%29_10.pdf
- Куліш П. Магомет і Хадиза // http://ukrbooks.com/ua/Magomet_i_hadyza/

- Культура та етикет харчування в кримському ханстві // Режим доступу: <https://islam.in.ua/ua/kultura/kultura-ta-etiket-harchuvannya-v-krimskomu-hanstvi>
- Опанасюк В. В. Історія світових релігій. Формування догматики та культури : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – Суми : СумДУ, 2013. – 110 с. // https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/30587/3/History_of_religions.pdf;jsessionid=1E5802B700C31EADD02CE2699DBC34D
- Окладна М. Г., Гуренко О. О. Етапи становлення ісламської концепції міжнародного права в середньовіччі та сучасність // <https://apir.org.ua/wp-content/uploads/2021/06/Okladnaya-Hurenko16.pdf>
- Релігієзнавство: Навчальний посібник. 2-ге вид. / За ред. Мозгового Л. І., Бучми О. В. — К., 2008. — 264 с. / Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/sk758151.pdf>
- Релігієзнавство: Навчально-методичний посібник / Н. І. Гончарова. — Одеса, 2017. — 116 с. // Режим доступу: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/672/1/Honcharova%20Religious%20studies.pdf>
- Стоцький Я. В. Релігієзнавчий словник і хронологія найважливіших дат з історії релігій до курсу «Релігієзнавство». – Тернопіль, 2011. – 56 с. / Режим доступу: <http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/20566/1/slovnyk.pdf>
- Франко І. "Абу-Касимові капці". Віршоване оповідання / Режим доступу: <https://osvita.ua/doc/files/news/765/76509/franko-ivan-iakovych-abu-kasymovi-kaptsi.pdf>
- Хаустова М.Г., Юхименко Д.С. Ісламська правова сім'я як одна з провідних правових сімей світу. головні терміни мусульманського права – «шаріат» та «фікх» / М.Г. Хаустова, Д.С. Юхименко // <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/35770/1/%D0%86%D0%A1%D0%9B%D0%90%D0%9C%D0%A1%D0%AC%D0%9A%D0%90%20%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%9E%D0%92%D0%90%20%D0%A1%D0%86%D0%9C%E2%80%99%D0%AF.pdf>
- Ях'яєва Ленуре. Прислів'я кримських татар — відображення ісламської культури / Ленуре Ях'яєва // <https://islam.in.ua/ua/kultura/pryslivya-krymskyh-tatar-vidobrazhennya-islamskoyi-kultury>
- Кучера Т. М. Релігієзнавство [Електронний ресурс] : навчальний посібник / Т. М. Кучера — К. : КНЕУ, 2016. — 95 с. // <https://core.ac.uk/download/pdf/197270159.pdf>
- Шевченко В. М. Словник-довідник з релігієзнавства. – К. : Наук. думка, 2004. – 560 с.

11. Програмові вимоги

1. Релігійна ситуація в Аравії до виникнення ісламу.
2. Біографія Мухаммеда (бл. 570 р.- 632 р.).
3. Поширення ісламу за часів Мухаммеда, в період правління «перших праведних халіфів».
4. Коран – священна книга ісламу. Структура і зміст Корану.
5. Сунна – священне передання ісламу. Хадиси.
6. Вчення про “п’ять стовпів віри” мусульман.
7. Вчення про Аллаха. Єдинобожжя.
8. Вчення про пророків в ісламі.
9. Вчення про джихад.
10. Ісламська есхатологія.
11. Символи ісламу.

12. Прийняття ісламу.
13. Молитва в ісламі. Намаз.
14. Обов'язкова милостиня (зак'ят).
15. Паломництво. Священні місця паломництв.
16. Піст у місяць рамадан. Значення рамадану.
17. Свята ісламу. Знаменні дати ісламу.
18. Родинна обрядовість: обрізання; шлюб, обряд похорону.
19. Мечеть – релігійно-культурний і просвітницький центр мусульман.
20. Сунізм.
21. Шиїзм.
22. Секти, течії та рухи в ісламі.
23. Ісламський містицизм (суфізм) .
24. Радикальні течії в ісламі.
25. «Шаріат» та «фікх» – ключові терміни мусульманського права.
26. Етапи історії ісаму в Україні.
27. Агатангел Кримський (1871 — 1942) як дослідник ісламу.
28. Культові особливості ісламу в Україні.
29. Мечеті в Україні.
30. Мусульманська сакральна архітектура.
31. Практикування мусульманами ісламу в повсякденному житті.
32. Культура зовнішнього вигляду мусульман.
33. Різновиди мусульманського жіночого одягу та головних уборів.
34. Культура харчування мусульман.
35. Заборони в ісламі: харчові, алкоголю, азартних ігор, зображень людини й тварин, позичкового відсотка та ін. Повеління в ісламі.
36. Виховання і навчання дітей мусульманської традиції.
37. Вчення ісламу про сім'ю.
38. Вчення ісламу про працю.
39. Вчення ісламу про економіку.
40. Вчення ісламу про політику.
41. Вчення ісламу про медицину, біоетику.
42. Вчення ісламу про екологію, довкілля.
43. Вчення ісламу про війну і мир.
44. Етика мусульманських проповідників.
45. Участь мусульман у міжрелігійному діалозі

12. Контактна інформація			
Кафедра	Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства. Аудиторія 503; тел.: 59-60-15 Ел. адреса кафедри: kfsr@pnu.edu.ua Сайт кафедри: https://kfsr.pnu.edu.ua/		
Викладач	Білоус Світлана Іванівна		
Контактна інформація викладача:	svitlana.bilous@pnu.edu.ua		

Викладач: Білоус Світлана Іванівна